

Anonim ve Limited Şirketlerde Haklı Sebeplerle Fesih Davası ve Ortaklıktan Çıkma

I. Giriş

Haklı sebeple şirketin feshini talep edebilme hakkı anonim ve limited şirket ortaklarına tanınmış ve ortaklıktan ayrılmasına imkân sağlayan bir hak olarak değerlendirilebilir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun ("TTK") "Haklı sebeplerle fesih" başlıklı 531.maddesinde¹ anonim şirketler, "Sona erme sebepleri ve sona erme sonuçları" başlıklı 636.maddesinin 3.fıkrasında² ise limited şirketler için benzer bir şekilde düzenlenmiştir. Anonim şirketlerde kapalı ortaklık olanlar için sermayenin en az onda birine, halka açık olanlar için ise sermayenin en az yirmide birine sahip bulunan payların sahiplerine ortaklığın feshini talep edebilme imkânı tanınmıştır. Limited şirketlerde ise aynı hak her bir ortağa tanınmış olup, ortaklık oranına bakılmaksızın tüm ortaklar tarafından haklı sebeple fesih davası açılabilmektedir.

II. Haklı Sebep Kavramı

Haklı sebeple fesih süreklilik niteliği olan ortaklıklar dışında diğer birçok hukuki ilişkide uygulama alanı bulabilen bir fesih sebebi olarak değerlendirilmektedir. Haklı sebep TTK'nın 531 ve 636.maddelerinde belirtilmemiş maddelerin gerekçelerinde de belirtildiği üzere örnekleme yoluyla sayılmamış ve bu kavramın niteliklerinin gösterilmesi ve tanımlanması yargı kararlarıyla öğretiyeye bırakılmıştır. Davacılar tarafından ileri sürülen sebeplerin haklı sebep teşkil edip etmediği olayın özelliklerine göre mahkemece değerlendirilecek ve mahkeme fesih, ortaklıktan çıkarma veya uygun gördüğü diğer bir çözüm yoluna hükmedecektir.

Ortaklıkların kurulmasından sonra ortaya çıkan birtakım nedenler dolayısıyla ortakların aralarındaki güven ilişkisinin bozulması sonucunda aralarındaki işbirliği ve ortaklık ilişkisini devam ettirmeleri beklenemeyebilir. Anonim ve limited şirketlerde özellikle ortaklıkta kontrolü elde tutan pay sahiplerinin diğer pay sahiplerine karşı yönetim kurulu, müdürlerin seçimi veya ortaklık için önem arz eden diğer konularda dayatmalarla hareket etmeleri³, diğer pay sahiplerinin haksız muamelelere tutulması sonucunda TTK'nın 531 ve 636.maddelerinde tanınan haklı sebeple fesih davasını açma gerekliliği doğabilir.

TTK'nın 529.maddesinin atfı uyarınca bir anonim ortaklığın genel kurul tarafından feshi %75 gibi ağır bir nisaba bağlanmışken pay sahiplerinin aralarındaki çekişmeler nedeniyle ticari hayatın önemli unsurlarından biri olan ortaklığın feshini talep edebilmek ortaklığın feshinin ağırlaştırılmış nisapla zorlaştırılması politikasına bir istisna olarak göze çarpmaktadır.⁴ Ancak TTK'nın 531 ve 636.maddelerine göre mahkeme davacı pay sahiplerinin karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verilebilir. Söz konusu

¹ TTK madde 531/(1) Haklı sebeplerin varlığında, sermayenin en az onda birini ve halka açık şirketlerde yirmide birini temsil eden payların sahipleri, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinden şirketin feshine karar verilmesini isteyebilirler. Mahkeme, fesih yerine, davacı pay sahiplerine, paylarının karar tarihine en yakın tarihteki gerçek değerlerinin ödenip davacı pay sahiplerinin şirketten çıkarılmalarına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme karar verebilir.

² TTK madde 636/ (3) Haklı sebeplerin varlığında, her ortak mahkemeden şirketin feshini isteyebilir. Mahkeme, istem yerine, davacı ortağa payının gerçek değerinin ödenmesine ve davacı ortağın şirketten çıkarılmasına veya duruma uygun düşen ve kabul edilebilir diğer bir çözüme hükmedebilir.

³ Şahin, Ayşe, Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, 1.Bası, İstanbul 2013, s. 2

⁴ Tekinalp, Ünal (Poroy/Çamoğlu), Ortaklıklar Hukuk II, 13.Bası, İstanbul 2017, s. 339

maddelere göre haklı sebeplerin bulunması halinde dahi şirketin feshi gibi ağır bir sonuca hükmetmektense mahkeme durumun özelliklerini dikkate alarak davacıların paylarının değerlerini alarak veya diğer bir uygun çözüme hükmederek davayı sonuçlandırabilir. Böylece hem ortaklık ilişkisi kendileri için çekilmez hale gelmiş ortaklar paylarının karşılığı ödemelerini alarak ortaklıktan ayrılır hem de şirket feshedilmeyerek telafisi güç zararların yol açılması önlenmiş olur.

III. Davanın Açılması ve Dava Süreci

Haklı sebeple fesih davası şirketin merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemesinde açılır ve TTK'nın 1521.maddesi uyarınca mahkeme basit yargılama usulü uygular. TTK'da davanın açılması için zamanaşımı veya hak düşürücü herhangi bir süreye yer verilmemiştir. Ancak doktrinde dürüstlük kuralına uygun bir süre içerisinde açılması gerektiğine dair görüşler bulunmakla birlikte makul süre içerisinde dava açılması gerekliliğinin ilgili maddelerin ruhuna uygun olmadığına ilişkin görüşler de bulunmaktadır. Zira pay sahibi ilk haklı görünen sebeple davayı açmayarak başkaca haklı sebeplerin ortaya çıkmasını bekleyebilir.⁵

Davacı tarafından şirketin feshi talep edilmiş olsa da yukarıda da açıkladığımız üzere mahkeme fesih yerine başkaca bir çözüm yoluna karar verebilir. Mahkeme tarafından son çare prensibi karar aşamasında dikkate alınarak TTK 531 ve 636.maddelerine de uygun olarak öncelikle diğer çözümlerin uygulanma imkânı değerlendirilmeli, diğer çözüm yolları durumun özelliklerine uygun düşmüyorsa en son aşamada ortaklığın feshine karar verilmelidir.⁶

Alanında uzman bilirkişiler tarafından şirket malvarlığı ve gerçek pay değerleri hesaplanarak dava sonucunda davacının talep ettiği gibi şirketin feshine karar verilmesi veya şirketten çıkarılmasına karar verilmesi halinde değer tespit edilecektir. Bu bilirkişi raporu mahkemenin vereceği kararda büyük önem taşımakta olup, davacı veya davahılar tarafından detaylı olarak incelendikten sonra yanlışlık veya eksiklik olduğu düşünülüyorsa mutlaka itiraz edilmelidir.

Dava esnasında önem arz eden konulardan biri de davacı olmayan diğer ortaklar ve yönetimin şirket paylarının değerini azaltacak işlemler yapmasının önüne geçilmesidir. Bu nedenle diğer ortakların veya yönetimin şirketin içini boşaltmak veya zarara uğratmak amacıyla hareket edebilecekleri kanaatine varılırsa mahkeme davacı ortakların paylarının değerini azaltabilecek bu gibi işlemlerin engellenmesi amacıyla davalı şirkete denetim veya denetim ile birlikte onay kayyumu atayabilir. Bu durumda şirket yönetiminin kararları bir kayyumun denetim ve onayından geçtikten sonra geçerli olabilecektir. Kayyum atanması dava sonucu davacı ortakların haklarına sahip olabilmeleri için önemli bir konu olup davacı tarafından dava dilekçesi ile talep edilmesi faydalı olacaktır. Her ne kadar olayın özelliklerine göre mahkeme tarafından kayyum 'un görev ve yetkilerine karar verilecek olsa da denetimin yanında onay yetkisinin de kayyuma verilmesi davacı için telafisi imkânsız zararların oluşmasını engelleyecek ve kötü niyetli işlemlerin önüne geçecektir.

IV. Dava Sonucu

TTK'nın 531 ve 636.maddeleri uyarınca yukarıda da belirtildiği gibi ortaklığın feshine veya davacıların pay bedellerinin karar tarihine en yakın tarihteki değerlerinin hesaplanarak ortaklık tarafından devralınmasına veya durumun özelliklerine göre başka bir çözüme hükmedilebilir. Hükmedilen kararın hiçbir şekilde şart içermemesi gerekmektedir. Alternatif çözüm yolları bunlarla sınırlı olmamak üzere ortaklığın bölünmesi, davacıya yönetim kurulu üyesi hakkı verilmesi, yıllık kâr dağıtımının esaslarının belirlenmesi, dağıtılmamış kârdan

⁵ Tekinalp, Ünal (Poroy/Çamoğlu) s.342

⁶ Şahin, Ayşe s.335

belirli bir miktarın eşit taksitler halinde belirli bir sürede pay sahiplerine payları oranında ödenmesi, dağıtılmamış kârlardan sermaye artırımını yapılması olarak sayılabilir.⁷

Dava sonucunda davacının ortaklıktan çıkarılmasına karar verilmesi davacı aleyhine bir yaptırım değildir. Mahkemenin bu yönde bir karar vermesi durumunda davacının paylarının bilirkişiler tarafından hesaplanan gerçek değeri eksiksiz olarak ödenmelidir. Haklı sebeplerle fesih davasında davalı ortaklık olduğundan diğer davalıların davacının paylarını satın alma ve ödeme yapma yükümlülüğü ortaklığındır. Bu durum ortaklığın kendi paylarını iktisap etmesini esas sermayesinin onda biri ile kısıtlayan TTK 379.maddesine, TTK 381/1 ve 382/1 (c) uyarınca bir istisna getirmektedir.

Nilgün Serdar Şimşek, LL.M.

Ortak, Avukat

nilgun.simsek@gsg hukuk.com

Burak Gençoğlu, LL.M.

Kıdemli Avukat

burak.gencoglu@gsg hukuk.com

⁷ Tekinalp, Ünal (Poroy/Çamoğlu) s.347